Stockholms universitet

Områdesnämnden för humanvetenskap

BESLUT

2026-10-02

Dnr SU FV-2509-26

Handläggare:
Johanna Gullberg
Utbildningsledare
Områdeskansliet för humanvetenskap

Yttrande från Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet rörande SOU 2026:37

Områdesnämnden för humanvetenskap har ombetts att till Utbildningsdepartementet inkomma med synpunkter på betänkandet av *Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola* (SOU 2026:37). Betänkandet har remitterats till Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen vid den Samhällsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för ämnesdidaktik och Institutionen för svenska och flerspråkighet vid Humanistiska fakulteten. Synpunkter har inkommit från Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen och Institutionen för ämnesdidaktik. Institutionen för ämnesdidaktik lämnade in två yttranden, dels från institutionen som helhet, dels från institutionens Nationella Centrum för svenska som andraspråk. Institutionernas yttranden redovisas nedan och utgör områdesnämndens svar.

Yvonne Svanström

Vicerektor

Yttrande från Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen

Sammanfattande ställningstagande

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen delar utredningens ambition att stärka kvaliteten och likvärdigheten i svensk förskola. Förskolan har en avgörande betydelse för barns utveckling, lärande och framtida utbildningsmöjligheter. Institutionen välkomnar därför flera av utredningens förslag, särskilt de som syftar till att stärka personaltätheten, personalens kompetens och den långsiktiga forskningsbaserade kunskapsutvecklingen inom förskolan. Vi delar också utredningens analys och slutsatser avseende att det inte är möjligt att skapa en obligatorisk förskola för vissa grupper av barn.

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen bedömer att hög kvalitet i förskolan i första hand skapas genom tillgång till utbildad personal, god personaltäthet och en stark vetenskaplig grund i arbetet. Reglering av organisatoriska former, så som barngruppens storlek, riskerar däremot att begränsa professionens handlingsutrymme utan att säkerställa förbättrad kvalitet.

Kunskapsutveckling och forskning

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen delar utredningens bedömning att förskolans utveckling behöver vila på vetenskaplig grund och att kunskapsutvecklingen inom området behöver stärkas för att detta ska uppnås. Utredningen lyfter fram centrala områden som behöver förstärkning – en bedömning vi delar. Här ser vi särskilt att områden som barns tidiga språkutveckling och närvaro i förskolan är centrala områden där kunskap idag inte finns i tillräcklig utsträckning, och där kunskap kan stärka både kvaliteten och likvärdighet.

Utredningen identifierar ett långsiktigt behov av tvärvetenskaplig forskning, kunskapssynteser, forskningssamverkan och kunskapsspridning inom förskoleområdet. Institutionen bedömer att detta kräver en mer omfattande, samlad och varaktig struktur än ett tidsbegränsat myndighetsuppdrag. Vi avstyrker därför förslaget att ge Skolforskningsinstitutet det föreslagna samordnings- och finansieringsuppdraget. Skolforskningsinstitutet har huvudsakligen i uppdrag att sammanställa, värdera och sprida forskning för skolväsendet samt tilldela forskningsmedel till praktiknära forskning. Myndigheten är inte primärt uppbyggd som en forskningsmiljö och har inte heller ett uppdrag att långsiktigt utveckla forskningskapacitet inom exempelvis förskoleområdet. Det finns därför en risk att en sådan satsning får karaktären av ytterligare ett tidsbegränsat projekt där resurser sprids till ett antal mindre projekt, snarare än den nationella kunskapsinfrastruktur som förskolan behöver.

Institutionen ser alltså en risk att ett uppdrag till Skolforskningsinstitutet ytterligare förstärker fragmenteringen av den svenska förskoleforskningen. Förskoleområdet saknar i dag en nationell forskningsmiljö med ansvar för långsiktig kunskapsuppbyggnad. Utmaningen är därför inte i första hand brist på kunskapssammanställningar utan brist på hållbara strukturer för produktion, samordning och utveckling av ny kunskap. Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen föreslår därför att regeringen i stället inrättar ett

nationellt centrum för förskoleforskning, som kunde ha fokus på kunskap om yngre barns lärande. Ett sådant centrum bör ges ett långsiktigt uppdrag att samordna forskning, stödja forskningsnätverk, samla och initiera praktiknära forskning för yngre barns lärande samt utveckla nationella och internationella samarbeten och därmed stärka forskningskapaciteten och kunskapsproduktion inom förskoleområdet.

Ett nationellt centrum skulle skapa bättre förutsättningar för att samla den tvärvetenskapliga kompetens som krävs för att möta förskolans komplexa uppdrag. Förskoleforskning omfattar såväl pedagogik och didaktik som språkvetenskap, specialpedagogik, psykologi, kognitionsvetenskap, sociologi, barn- och ungdomsvetenskap, pedagogiskt arbete, utbildningshistoria och utbildningspolitik. Ett centrum kan därmed fungera som en långsiktig nationell nod för kunskapsutveckling, snarare än som en tillfällig satsning knuten till ett enskilt regeringsuppdrag. Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen kunde vara huvudman för ett sådant centrum med möjlighet att samla hela universitetets kunskapsresurser, grannuniversitetens samt fungera som samlande nationell kraft i och med att institutionens förskoleforskning tillsammans med Göteborgs universitets motsvarighet är den största i landet.

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen tillstyrker samtidigt förslagen om stärkt tillsyn. En väl fungerande tillsyn är ett viktigt komplement till nationella regleringar och kan bidra till att säkerställa att alla barn erbjuds en utbildning av god och likvärdig kvalitet. Det är av stor vikt att denna tillsyn utvecklas på vetenskaplig grund.

Personaltäthet, kompetens och kvalitet

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen tillstyrker förslaget om reglerad personaltäthet i förskolan, men anser att tidsrymden för införandet av utredningens förslag är för långsiktig. Istället för 2033 kan personaltätheten räknas på nytt sätt från 2030.

Personaltätheten tillsammans med personalens utbildning är en grundläggande strukturell kvalitetsfaktor. Den påverkar möjligheterna att ge barn förutsättningar för lärande och utveckling, samt för att bedriva undervisning i enlighet med läroplanens intentioner. Ett nationellt minimikrav för personaltäthet och kompetensnivå innebär ett tydligare ansvarstagande från statens sida för att säkerställa likvärdiga villkor för barn i hela landet.

Av denna anledning ser institutionen att det är kritiskt för förskolan som samhällsinstitution att satsningar görs på att utbilda fler förskollärare så att kvalitet och likvärdighet utvecklas och behålls. Detta görs inte enbart genom att satsa på förskollärarutbildningen, vilket kan göras i mycket större utsträckning, utan också genom att stärka arbetsvillkoren i förskolan så att arbetet som förskollärare blir och görs attraktivt för en yngre generation.

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen tillstyrker av den anledningen också förslaget om en nationell strategi för kompetensförsörjning inom förskolan. Utredningen konstaterar att bristen på utbildad personal är den största utmaningen för svensk förskola och föreslår en samlad nationell strategi för att möta denna utmaning, och barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen delar den uppfattningen.

Samtidigt anser barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen att förslaget behöver kompletteras med tydligare mål och delmål. Ambitionen att på sikt möjliggöra minst en förskollärare i varje barngrupp är viktig, men bör följas av en konkret plan för hur andelen utbildad personal successivt ska öka.

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen vill särskilt framhålla att tillgången till utbildade förskollärare är den mest betydelsefulla faktorerna för kvaliteten i förskolan. Kompetensutveckling, förbättrade villkor och åtgärder som stärker yrkets attraktivitet bör därför ges hög prioritet. Här kunde utredningen ha föreslagit en tydligare reglering av vilka yrkesgrupper som får arbeta i förskolan, så att outbildad personal inte längre kan anställas.

Språkkompetens och språkstärkande insatser

Det är angeläget att samtliga barn ges rika möjligheter att utveckla sitt svenska språk genom kvalificerade språkliga interaktioner i förskolans vardag. Tydliga språkkrav bidrar till att säkerställa sådana förutsättningar. Det är dock också viktigt att barns alla språk erkänns i förskolan.

Institutionen tillstyrker utredningens ambition att stärka stödet till barn som behöver särskilda språkstärkande insatser i svenska. För att säkerställa att förslaget om språkstärkande förskolor leder till önskade effekter på barns språkutveckling och sociala delaktighet är det avgörande att de insatser som implementeras är evidensbaserade. En sådan satsning bör dock inkludera långsiktig forskning av insatsen. Den bör genomföras av forskare och omfatta såväl barns språkutveckling som social delaktighet, samt vad en sådan insats innebär för konsekvenser för verksamhetens organisering och kvalitet.

Barngruppsstorlek och professionellt handlingsutrymme

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen avstyrker förslaget om lagreglerade maximala barngruppsstorlekar.

Institutionen delar utredningens bedömning att stora barngrupper kan innebära utmaningar för både barn och personal. Däremot bedöms lagstiftning om maximala gruppstorlekar inte vara den mest ändamålsenliga vägen för att säkerställa kvalitet i undervisningen.

Förskolans verksamhet bedrivs i mycket skilda kontexter runt om i landet. Lokaler, personaltäthet, personalens utbildning, barnens behov och organisatoriska lösningar varierar mellan huvudmän och enheter.

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen anser att professionen - skolhuvudmän, rektorer och förskollärare - måste ges fortsatt ansvar att organisera verksamheten utifrån lokala förutsättningar och barns behov. Det är dock en utmaning att de professionella bedömningar som görs får gehör i genomförandet. Det bör uppmärksammas lokalt hur professionella bedömningar för barns bästa tas in i hur verksamheten organiseras. Rektor har enligt skollagen ansvar för verksamhetens organisation, och förskollärare ansvarar för undervisningens genomförande. Detta behöver stärkas i relation till barns bästa.

Samma invändning gäller förslaget att lagfästa en definition av barngrupp. Den föreslagna definitionen riskerar att gynna vissa organisationsformer framför andra och kan försvåra utvecklingen av flexibla och pedagogiskt motiverade arbetssätt. Förskolor behöver kunna organisera sin verksamhet på olika sätt utifrån barnens behov, personalens kompetens och verksamhetens mål.

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen bedömer att reglerad personaltäthet är ett mer träffsäkert styrmedel än lagreglerad gruppstorlek. Personaltätheten kan stärkas utan att samtidigt begränsa rektorers och förskollärares möjligheter att organisera verksamheten på ett ändamålsenligt sätt.

Avslutande synpunkter

Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen delar utredningens övergripande mål om en mer likvärdig och språkutvecklande förskola. Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen bedömer dock att reformarbetet bör koncentreras till de faktorer som forskning och erfarenhet tydligast pekar ut som avgörande för kvalitet: utbildad personal, god personaltäthet, långsiktig kompetensförsörjning och en stark kunskapsbas på vetenskaplig grund.

Däremot bör staten vara återhållsam med att reglera i lag organisatoriska former som i första hand bör hanteras av professionen. En hållbar kvalitetsutveckling skapas genom att stärka förskolans professionella förutsättningar och vetenskapliga bas, inte genom ökad detaljstyrning av verksamhetens organisation.

Stockholms universitet

Yttrande från Institutionen för ämnesdidaktik

Svaren från Ämnesdidaktiska institutionen (IÄD) rör kapitel 8 om förskolepersonalens språkkunskaper, kapitel 9 språket i skolväsendet, kapitel 10–12 om obligatorisk förskola för vissa barn samt kapitel 13 om språkutvecklande stöd.

Förslag gällande förskolepersonalens språkkunskaper

I förslaget anges att huvudmannen ska arbeta för att personal som arbetar i barngrupp har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna stimulera barnens språkutveckling i svenska. För att kunna bedöma personalens språkkunskaper ska huvudmannen, enligt förslaget, ”använda ett nationellt kartläggnings material om det inte är uppenbart obehövligt”.

IÄD anser att en förutsättning för god kvalitet är att förskolepersonal har tillräckliga kunskaper för att kunna genomföra sitt uppdrag i relation till läroplanen. Kunskaper i svenska utgör en del av men kan inte ses som den enskilt viktigaste kunskapen för att uppnå god kvalitet i det språkutvecklande arbetet i förskolan. Vi menar att det snarare är kunskaper om språk, språkutveckling och språkutvecklande undervisning en den enskilda förskolepersonalens kompetens i svenska som kan bidra till att höja kvaliteten i förskolans undervisning. Ett exempel i denna riktning är det nya ämnet i utbildningen till barnskötare ”Språk- och kunskapsutveckling i förskolan och fritidshemmet”. En förutsättning för god kvalitet i förskolan är utbildad personal och den som genomgått förskollärarutbildning eller barnskötarutbildning bör anses ha tillräckliga kunskaper i svenska utifrån de krav som skrivs fram i utredningen. Om förskolepersonal saknar sådan utbildning kan hen antas sakna tillräckliga kunskaper även inom andra områden än svenska för att kunna genomföra sitt uppdrag. Vi ser således inte ett behov av ett nationellt kartläggningsmaterial för kunskaper i svenska specifikt. Ansvaret för att utbildad förskolepersonal har tillräckliga kunskaper bör ligga på utbildningsanordnare för barnskötarutbildning och förskollärarutbildningen genom att detta likväl som andra kunskaper prövas och examineras under utbildningen. Vi tillstyrker därmed inte förslaget om ett nationellt kartläggningsmaterial utan föreslår istället att resurser läggs för att stärka innehåll om språk, språkutveckling och språkutvecklande undervisning i nuvarande utbildningar samt i kompetensutveckling inom exempelvis professionsprogrammet för förskollärare.

Vidare vill vi lyfta fram förskolepersonal som förutom svenska har kunskaper i andra språk som en resurs i förskolan arbete generellt och språkutvecklande arbete specifikt. För att personalens flerspråkighet ska användas som didaktiska resurser krävs dock kunskap om hur detta ska kunna göras. Det bör i högre grad ingå som ett ämnesinnehåll i nuvarande utbildningar och i kompetensutveckling för barnskötare och förskollärare.

Förslag gällande språket i skolväsendet

IÄD anser att förslaget bygger på en problematisk tolkning av språklagen. Språklagen syftar enligt §2 att värna svenskan och den språkliga mångfalden i Sverige samt den enskildes tillgång till språk. I lagen eller i dess förarbete finns således inte en intention om att stärka svenskans ställning på bekostnad av andra språk särskilt på vad gäller den enskilde tillgång till språk. I förarbetet med språklagen (Värna språken SOU 2008:26) uppmärksammas att svenskans ställning som huvudspråk inte ska förringa värdet av andraspråk. Utredaren skriver (s. 213):

> *Modersmålets betydelse för varje individs identitet och utveckling kommer till uttryck i bl.a. internationella konventioner om grundläggande mänskliga rättigheter, vilket ger anledning att se till även den enskildes behov av modersmål vid utformningen av språklagen. Sammanfattningsvis menar jag att språklagen bör utformas på ett sådant sätt att den inte ger upphov till ifrågasättande av det berättigade utrymme alla språk även fortsättningsvis måste ha i det svenska samhället. Tyngdpunkten i språklagen kommer dock naturligen att ligga vid reglering som rör det svenska språkets ställning. Det bör emellertid vara tydligt att språklagen inte syftar till att i förhållande till varandra gradera eller värdera de språk som används här i landet.*

Vi menar att de förslag som nu lagts vad gäller språket i skolväsendet gör just en sådan värdering genom att svenskan ges en särställning på bekostnad av möjligheten att använda och utveckla andra språk. Vidare strider detta mot de delar i språklagen som stipulerar den enskildes tillgång till språk (§14). Utredaren menar att förslaget inte kommer att inskränka befintliga rättigheter såsom t.ex. rätten till modersmålsundervisning men vi vill särskilt lyfta fram betydelsen av att inte reglera vilka språk som får, bör eller kan användas i förskola och skola. Vad gäller förslag på reglering i förskolan specifikt (9.4.3) skrivs att förskolan ska lägga särskild vikt vid att alla barn ges förutsättningar att lära sig, utveckla och använda svenska samt att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål för möjlighet att utveckla sitt modersmål. Vi ställer oss positiva till att förskolans språkutvecklande uppdrag stärkts men menar att detta inte kan göras genom att ställa språk emot varandra. Snarare visar forskning inom flerspråkighet och andraspråksutveckling att barn som ges möjlighet att utveckla alla sina språk gynnas i sin språk- och kunskapsutveckling. Utifrån dagens läroplan för förskolan är det dock tveksamt om en reglering av språk i förskolan skulle stärka kvaliteten och därmed barnens språkutveckling. Om syftet är att stärka det språkutvecklande arbetet i förskolan bör fokus riktas mot kvaliteten i undervisningen snarare än på att reglera vilka språk som personal och barn ska använda. Att konstatera att svenska ska användas i förskolan är inte på något sätt tillräckligt för att skapa en språkstimulerande miljö där barn ges möjlighet att använda, utveckla och lära sig svenska i meningsfulla sammanhang.

Obligatorisk förskola för vissa barn

IÄD delar utredarens bedömning om att alla barn oavsett bakgrund ska ha rätt till språkstärkande arbetssätt i förskolan. Barn kan av olika skäl ha behov av språkstärkande arbetssätt i förskolan och olika metoder och arbetssätt behövs för att möta barns olika behov.

Barn i behov av språkstärkande arbetssätt är inte detsamma som barn som använder andra språk än svenska i hemmet även om det kan överlappa.

Försöksverksamhet (12.2)

IÄD vill framhålla att en försöksverksamhet måste utgå från aktuell forskning om barns språkutveckling och språkutvecklande undervisning det vill säga bygga på vetenskaplig grund. Medverkan i försöksverksamheten bör bygga på frivillighet från vårdnadshavare. Vidare bör en försöksverksamhet noggrant följas upp och utvärderas utifrån tvärvetenskapliga perspektiv av experter inom dessa områden.

Obligatorisk språkbedömning (13.2)

IÄD tillstyrker inte förslaget om språkbedömning i svenska. Det görs redan en bedömning av barnens kommunikativa förmåga vid BVH som också beaktar barns flerspråkighet. Alla barn har rätt till språkutvecklande stöd i svenska och det är oklart om och hur en språkbedömning skulle bidra till ökad omfattning eller högre kvalitet i det språkutvecklande arbetet. Förskollärare har redan idag i enlighet med läroplanen för förskolan ansvar för att varje barn utmanas och stimuleras i sin språkutveckling och utveckling av kommunikation samt att varje barns utveckling och lärande kontinuerligt och systematiskt följs, dokumenteras och analyseras för att det ska vara möjligt att utvärdera hur förskolan tillgodoser barnens möjligheter att utvecklas och lära i enlighet med läroplanens mål. Vi ser därför inte ett behov av att en specifik språkbedömning av svenska behöver genomföras eller särskiljas från övrig dokumentation och analys av barnets utveckling. Språkbedömning av barn måste vara kontextanpassad och dialogiskt med barnets behov, omsorg och delaktighet i fokus. En sådan bedömning gör i första hand inom ramen för förskolans dagliga verksamhet snarare än en enskild bedömning. Vidare ställer vi oss frågande till varför barnet enbart ska bedömas på och i svenska medan andra språk eller former för kommunikation osynliggörs.

Yttrande från Nationellt centrum för svenska som andraspråk

Nationellt centrum för svenska som andraspråk (NC) välkomnar utredningens ambition att stärka barns möjligheter att utveckla svenska språket genom tidiga och kvalificerade insatser i förskolan. NC delar bedömningen att deltagande i en förskoleverksamhet av hög kvalitet kan bidra till goda språkliga förutsättningar inför skolstart.

NC anser samtidigt att flera av utredningens förslag riskerar att bygga på en förenklad syn på flerspråkighet och andraspråksutveckling. Det gäller särskilt förslagen om obligatoriska språkbedömningar och identifiering av barn i behov av språkutvecklande stöd enbart utifrån deras kunskaper i svenska. Förslagen behöver därför kompletteras med ett tydligare flerspråkighetsperspektiv, högre krav på kompetens hos bedömare samt stärkta kvalitetsförutsättningar i förskolan.

Försöksverksamhet med språkstärkande insatser

NC tillstyrker förslaget om en försöksverksamhet där språkstärkande arbetssätt och metoder prövas och utvärderas innan permanenta reformer införs. Det är positivt att utredningen betonar behovet av vetenskaplig grund och systematisk uppföljning.

NC vill dock framhålla att språkstärkande insatser inte bör begränsas till barns utveckling av svenska. Forskning om flerspråkighet visar att barns samlade språkliga resurser utgör en viktig grund för fortsatt språk- och kunskapsutveckling. Försöksverksamheten bör därför även omfatta arbetssätt som tar tillvara och stödjer barns samtliga språk.

Utökad avgiftsfri allmän förskola till 25 timmar

NC tillstyrker förslaget om att utöka den avgiftsfria allmänna förskolan till 25 timmar per vecka från tre års ålder. Förslaget stärker barns möjligheter att ta del av förskolans utbildning och kan bidra till ökad kontinuitet, fler språkliga interaktioner och ökad likvärdighet.

En utökning av vistelsetiden behöver dock kombineras med satsningar på kvalitet, pedagoger med adekvat kompetens samt kompetenshöjande åtgärder inom språkstärkande arbetssätt för att ge önskad effekt.

Språkbedömningar och kartläggning av barns språkutveckling

NC avstyrker förslaget i dess nuvarande utformning. Förslaget bygger på antagandet att begränsad exponering för svenska är liktydigt med bristande språkutveckling. För flerspråkiga barn är detta ett otillräckligt och i vissa fall missvisande antagande. Ett barn kan ha en väl utvecklad språkförmåga på ett eller flera andra språk samtidigt som svenskan fortfarande är under utveckling.

NC ser en betydande risk att flerspråkiga barn bedöms utifrån sina begränsningar i svenska snarare än utifrån sina samlade språkliga resurser. De föreslagna kriterierna, såsom

”tillräcklig exponering för svenska” och ”påtaglig brist i språkutvecklingen”, är otydligt definierade och riskerar att leda till bristande likvärdighet och rättssäkerhet.

Språkbedömningar av yngre flerspråkiga barn kräver hög kompetens inom flerspråkighet och andraspråksutveckling. NC anser att bedömningar måste utgå från barnets samlade språkliga repertoar. Innan obligatorisk språkbedömning införs krävs en betydligt mer genomarbetad analys av metodernas träffsäkerhet, likvärdighet och konsekvenser ur ett diskriminerings- och barnrättsperspektiv.

Nationellt kartläggningsmaterial

NC delar utredningens bedömning att nationella stödmaterial kan bidra till ökad likvärdighet. För att ett sådant kartläggningsmaterial ska vara användbart för flerspråkiga barn måste det tydligt beakta de skilda förutsättningar som är då barn utvecklar sina språk. Materialet behöver ge stöd för hur information om barnets samtliga språk används som pedagogiskt verktyg för att planera undervisning och stöttning. Förutom att kartläggningsmaterialet måste vara noggrant utformat och anpassat till barns flerspråkiga utveckling, är det av största vikt att det också genomförs av personer med kompetens och kunskap i andraspråksutveckling.

Rätt till språkutvecklande stöd

NC tillstyrker förslaget att barn som har behov av språkutvecklande stöd ska få rätt till språkstärkande insatser inom ramen för ordinarie förskoleverksamhet.

NC anser att det bör framgå tydligare att en sådan insats ska genomföras av legitimerade förskollärare eller pedagoger med adekvat kompetens i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och flerspråkighet.

För att flera av utredningens föreslagna reformer ska ge önskad effekt krävs dock:

- Reglering av barngruppers storlek som ger rika möjligheter till språklig interaktion i verksamheten
- Tydligare krav på andel utbildade förskollärare och barnskötare med adekvat kompetens
- Ökad personaltäthet
- Obligatoriska kvalificerade moment om flerspråkighet och andraspråksutveckling i förskollärarutbildningen och barnskötarutbildningar
- Långsiktig fortbildning/kompetensutveckling för yrkesverksamma i förskolan